

แปรรูปผลิตภัณฑ์ 'ป่าชุมชน'

สร้างงาน สร้างชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง

“ป่าไม้” บริเวณที่มีต้นไม้หลายชนิด ขนาดต่าง ๆ เล็กบ้างใหญ่บ้างขึ้นปกคลุมเนื้อที่อันกว้างใหญ่ มีสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อาศัยอยู่โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มนุษย์ได้อาหารหลายอย่างจากป่า ทั้งในสวนดอก ผล ใบ เมล็ด และอาหารที่ได้จากสัตว์ป่า มีการนำมาพัฒนาแปรรูปกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เจกเช่น “ไข่มดแดงกระป๋อง” !!

ไข่มดแดงกระป๋อง โอท็อป 5 ภายได้ผลิตภัณฑ์เครื่องหมายการค้า “วนาทิพย์” ของจังหวัดยโสธรนั้น เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอี้งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) โดย**บุญชอบ สุทนต์วงษ์ อธิบดีกรมป่าไม้**กล่าวว่า ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ให้ความสำคัญในส่วนของกรมป่าไม้ได้น้อมนำพระราชปณิธานของทุกพระองค์มาเป็นแนวทางใน

อำนาจพร ชลคำรุ่งฤงก์ บุญชอบ สุทนต์วงษ์
การดำเนินโครงการ นโยบาย กิจกรรมต่าง ๆ มาโดยตลอด โดยจัดตั้งสำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษขึ้น
แนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหา

ป่าไม้ได้เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพียงอย่างเดียว หากแต่รวมเอางานพัฒนาที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้าไปทำงานในพื้นที่อย่างประสานสัมพันธ์กันเพื่อการพัฒนาด้านป่าไม้ให้ประสบความสำเร็จ โดยยึดหลักที่สำคัญ คือ การปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชนเสียก่อน ตามแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานในปี พ.ศ. 2519 ณ หน่วยงานพัฒนาต้นน้ำทุ่งจ้อ

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

อำนาจพร ชลคำรุ่งฤงก์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจัดการและควบคุมป่าไม้ เล่าให้ฟังว่า ในส่วนของ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอี้ง จังหวัดยโสธร เกิดขึ้นเนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านค่าน้ำสร้าง ค.คือเหนือ อ.เมือง จ.ยโสธร เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ทรงมีพระราชดำริให้กรมป่าไม้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าโดยรอบหนองอี้ง เพื่อให้คนอาศัยอยู่กับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน และทรงให้ราชการช่วยเหลือเรื่องปากท้องของราษฎรให้อยู่ดีกินดีขึ้น

กรมป่าไม้จึงได้น้อมนำแนวพระ

ราชดำริ “หลักภูมิสังคม” โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ราษฎร ผู้นำหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ดงมันสาธารณประโยชน์ เนื้อที่ 3,008 ไร่ ใน ค.คือเหนือด้วยหลักการของป่าชุมชน โดยการส่งเสริมการบริหารจัดการป่าในรูปแบบ ฟาร์มเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อบริรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา และใช้ประโยชน์ป่าอย่างสมดุล และยั่งยืน

ซึ่งจัดตั้งเป็นป่าชุมชนขึ้นในปี พ.ศ. 2546 เพื่อสนองพระราชดำริ “ฟื้นฟูสภาพป่า เพื่อให้คนอยู่กับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน” ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

ป่าชุมชนดงมัน มีลักษณะเป็นป่าดิบแล้งผสมเต็งรังพรรณไม้เด่นประกอบด้วย ไม้ยางนา พะยอม แดง เป็นแหล่งเก็บหาของป่าไม้พื้น ไม้ใช้สอยของชุมชน ในแต่ละปี

ประชาชน 7 หมู่บ้าน มีรายได้จากการเก็บหาของป่ามูลค่าไม่ต่ำกว่า 3,000,000 บาท โดยของป่าที่สำคัญ ได้แก่ เห็ดโคน เห็ดเผาะ เห็ดระโงก เห็ดก่อ ไข่มดแดง ตัวแม่เป้ง หรือแม่มดแดง

เพื่อสร้างงานและรายได้ให้กับสมาชิกป่าชุมชนดงมันทั้ง 7 หมู่บ้าน จึงมีการนำของป่าเหล่านั้นมาแปรรูปอาหารเพิ่มมูลค่าให้กับป่าชุมชน รวมถึงเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่าในใจคน” ในพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต โดยคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ ทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้มีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอ้ออันเนื่องมาจากพระราชดำริ กล่าวเสริมว่า ไข่มดแดง ที่ชาวบ้านเอามากินนั้น หมายถึง ไข่มดแดงที่ชาวบ้านเอามากินของมดงานและมดราชินี ซึ่งจะมีเม็ดใหญ่สีขาวถึงชมพูอ่อน ขณะที่เม็ดเล็กของมดงานและมดตัวผู้ที่มีขนาดเล็กกว่าคือประมาณ 5 มม. แต่ของมดราชินีจะใหญ่ขนาดแคปซูลยา ยาวประมาณ 1 ซม. ชาวบ้านทางเหนือเรียก

ไข่มดแดงว่า เต็ง ทางอีสานเรียก แม่เป็ง ถ้าเม็ดแดงโรยหน้าไข่มดแดงนั้นมาก ๆ ก็จะอร่อยกว่า

“ชาวบ้านจะเข้าไปเก็บของป่าตามฤดูกาล เช่น เดือนมีนาคม-กรกฎาคม จะมีไข่มดแดง ซึ่งในแต่ละปีจะเก็บรวมกันได้ประมาณ 1 ตัน สหกรณ์การเกษตร จะรับซื้อจากชาวบ้านกิโลกรัมละ 250-260 บาท เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม จะเก็บตัวแม่เป็งหรือแม่มดแดง ซึ่งจะได้น้ำ 200-300 กิโลกรัม ส่วนเดือนพฤษภาคม-กันยายน ก็จะเก็บเห็ดชนิดต่าง ๆ เช่น เห็ดโคน เห็ดเผาะ โดยจะนำไปถนอมอาหารทำเป็นไข่มดแดง แม่เป็งเห็ดกระโถก เห็ดโคน และเห็ดเผาะ บรรจุกระป๋อง โดยไข่มดแดงนั้นสามารถนำไปประกอบอาหารปรุงเป็นเมนูต่าง ๆ ได้สารพัด เช่น ใส่ต้มยำ ใส่ไข่มดแดง หรือทำก๋วยเตี๋ยวไข่มดแดงก็ได้ เก็บรักษาได้นาน เวลานี้เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก บางช่วงเวลาถึงขั้นขาดตลาด”

นอกจากนี้ ยังมี โครงการธนาคารพื้นที่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.แม่ฮ่องสอน ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยฝึกอบรมราษฎรหลักผู้ทรงการผลิตและใช้

ก๋วยเตี๋ยวเป็นกรมป่าไม้

ประวัติกรมป่าไม้ได้เริ่มขึ้นในสมัยที่มีการทำป่าสักเป็นสินค้าทางภาคเหนือ โดยการป่าไม้ในอดีตมีลักษณะแตกต่างไปจากปัจจุบัน กล่าวคือ ป่าไม้สักใน 5 นคร อันได้แก่ นครเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ และน่าน เจ้าผู้ครองนครเหล่านี้ได้ยึดถือเอาว่าป่าไม้ในเขตท้องที่ดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของตนผู้ใดจะทำไม้สักในป่าท้องที่ใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าผู้ครองนครนั้น ๆ

เหตุการณ์เป็นไปเช่นนี้ตลอดมาจนปรากฏว่าในระยะหลังการอนุญาตให้ทำป่าไม้ของผู้เป็นเจ้าของป่าไม้ได้เป็นไปโดยยุติธรรมและเรียบร้อยได้ก่อความยุ่งยากและเกิดกรณีพิพาทระหว่างผู้ขออนุญาต ผู้รับอนุญาตและเจ้าของป่า จนมีคำร้องทุกข์ของผู้เดือดร้อนถึงรัฐบาลอยู่เสมอ

รัฐบาลไทยได้ขอยืมตัว มร.เอช.เอ.เฮลด์ เจ้าหน้าทำป่าไม้ของอเมริกาสำรวจป่าไม้ของไทย เมื่อสำรวจเสร็จได้เสนอรายงานผลการสำรวจป่าไม้ต่อกระทรวงมหาดไทย พร้อมกับชี้ข้อบกพร่องต่าง ๆ เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับรายงาน และได้พิจารณาที่ในข้อด้วย จึงนำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อยขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นชอบ และพระราชทานพระราชกฤษฎีกาที่ 62/385 ลงวันที่ 18 กันยายน ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439) ถึงเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้น โดยตั้งอยู่ที่ในกระทรวงมหาดไทย นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา จึงมีทบวงการเมืองควบคุมกิจการป่าไม้ของประเทศไทยโดยเฉพาะขึ้น และทางราชการจึงถือเอา วันที่ 18 กันยายน เป็นวันสถาปนากกรมป่าไม้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2556 นี้ ครบรอบ 117 ปี

เชื้อเพลิงจากไม้ รวมทั้ง ส่งเสริมให้ราษฎรทำเชื้อเพลิงอัดแท่ง และให้ศึกษาวิจัยและพัฒนาการแปรรูปเศษวัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทนการใช้ฟืนจากไม้ในป่าธรรมชาติ ตลอดจนจัดทำธนาคารฟืนประจำหมู่บ้าน หมู่บ้านละประมาณ 40-60 ไร่ รวมแล้วเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,360 ไร่ โดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้ราษฎรในชนบทใช้เชื้อเพลิงฟืนอย่างถูกต้องและมีการปลูกทดแทน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้ในธรรมชาติ

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการโครงการต่าง ๆ เพื่อสนองงานพระราชดำริ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการพระราชดำริ เพื่อให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศภายใต้แผนงานบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูลและยั่งยืน สอดคล้องตามแนวพระราชดำริตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.

กิมวาไรตี้